

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20.051.100
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
доктору педагогічних наук, професору
Стинській Вікторії Володимирівні
(76018, м. Івано-Франківськ, вул.
Шевченка, 57)

ВІДГУК

кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри педагогіки початкової освіти, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Близнюк Тетяни Олександрівни на дисертаційну роботу «Історіографія застосування інноваційних технологій у підготовці майбутніх вчителів початкової школи у закладах вищої освіти України (90-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.)» Бандури Лілії Романівни, яка здобуває науковий ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка та спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Актуальність теми дисертаційної роботи. Трансформаційні зміни, які відбуваються в Україні на її шляху до євроінтеграції, диктують нові вимоги до організації освітньої діяльності у закладах вищої освіти, а також до особистості майбутнього вчителя початкової школи та його професійних якостей. Авторка обґрунтовано розкриває соціальну важливість дослідження, його відповідність сучасним запитам суспільства; вказує на недостатню вивченість проблеми в науковій літературі; окреслює шляхи творчого застосування отриманих знань у ході дослідження, пропонує деякі.

Так, в обґрунтуванні актуальності теми дослідження дисертантка об'єктивно звертається до сенсу історіографії застосування інноваційних технологій як ефективного механізму, здатного адаптувати існуючу систему вищої освіти до різних викликів сьогодення. Вдаючись до ретроспекції, дослідниця ілюструє, що аналіз історіографії застосування інноваційних технологій впродовж окресленого часу були предметом досліджень українських науковців. Проте інтерес було точковим, несистемним, нецілеспрямованим. Спонукають до вивчення окресленої проблеми низка суперечностей: між сучасним рівнем методологічних засад історіографії застосування інноваційних технологій у підготовці вчителів початкової школи у ЗВО та потребою їх оновлення в контексті суспільних змін та інтеграції у європейський простір; між вимогами застосування інноваційних технологій та реальним станом їх вивчення в історіографічних дослідженнях в окремих освітніх документах, зокрема Концепції НУШ; необхідністю надати українським вченням про історіографію застосування інноваційних технологій у ЗВО системного, цілеспрямованого, координованого характеру ат іншими що підтверджують актуальність дослідження.

Важливим маркером актуальності, на наш погляд, також є виразна ідейна

лінія, яка наскрізно пронизує зміст роботи. Так, узагальнюючи досвід українських вчених та їх вчення щодо застосування інноваційних технологій у підготовці майбутніх вчителів початкової школи у закладах вищої освіти наприкінці ХХ ст. – початку ХХІ ст., авторка доводить, що в умовах постійних змін сучасний вчитель повинен бути таким, що здатний адаптуватись до будь-яких умов, що може бути досягнуто тільки за системного застосування інноваційних технологій та дослідження історіографії вивчення про інновації у підготовці здобувачів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Якраз такі результати розглядаємо значущими для науково-дослідницької теми «Історико-педагогічні проблеми навчання і виховання у системі безперервної освіти», над якою працює кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і в рамках якої виконувалося дисертаційне дослідження Бандури Лілії Романівни.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Сформульовані в дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації на достатньо високому рівні обґрунтовані здобувачкою та викладені в доказовій формі.

Однією з переваг рецензованої роботи вважаємо її багато вимірність (що забезпечена міждисциплінарним аналізом об'єкта дослідження в понятійно-термінологічному та історичному ракурсах з урахуванням суспільно-політичних, соціально-економічних, соціально-культурних і психолого-педагогічних чинників), цілісність змісту, інформативність.

Інформативність у широкому та вузькому контекстах вбачає накопичену фактографічну базу, опрацьовану на основі широкої джерельної бази (883 позиції), що включає законодавчі та нормативно-правові документи, монографії, дисертації, автореферати, статті, збірники конференцій, матеріали фахових часописів, довідкові видання (енциклопедії, словники), інтернет-ресурси тощо. Зазначимо, що впорядкований список джерел виразно відображає позицію авторки й загалом методологію і концепцію дослідження.

Успішне вирішення поставлених завдань дисертаційної роботи забезпечено доцільно підібраним методичним інструментарієм. Так, дисертантка у ході дослідження застосувала наступні методи: загальнонаукові методи дослідження (аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, узагальнення), для опрацювання джерельної бази дослідження; пошуково-бібліографічний – для накопичення і класифікації джерельної бази дослідження; історіографічний – для визначення особливостей, характеру процесу нагромадження наукових знань з досліджуваної проблеми; термінологічний – для детального вивчення поняттєво-категорійного апарату дослідження; а також порівняльно-аналітичний, структурно-системний, статистичний, фокус-груп дискусій та SWOT-аналізу.

Заслуговеє на увагу застосування нетипового для історико-педагогічного дослідження методу фокус-групових дискусій та SWOT-аналізу проведених як зі здобувачами, так і викладачами закладу вищої освіти, у результаті чого авторка пропонує власну проєкцію професійного вдосконалення підготовки майбутніх вчителів початкової школи з урахуванням відповідей респондентів у вигляді елективного курсу на тему «Дискусійні питання застосування інноваційних

технологій у підготовці майбутніх вчителів початкової школи (історіографія дослідження)».

Наукова новизна та достовірність одержаних результатів, що виносяться на захист. Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що вперше здійснено комплексне історико-педагогічне дослідження історіографії застосування інноваційних технологій у підготовці майбутніх вчителів початкової школи в закладах вищої освіти України 90-х рр. ХХ ст. – початку ХХІ ст.; розроблено власну періодизацію історіографічного процесу застосування інноваційних технологій у підготовці майбутніх учителів початкової школи у ЗВО України (90-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.), де дослідниця виділила й обґрунтувала три етапи розвитку досліджуваної проблеми; схарактеризовано особливості змісту інноваційних технологій та їх застосування у закладах вищої освіти в історіографічному контексті; розкрито нерівномірність у вивченні основних питань наукового дискурсу щодо застосування інноваційних технологій у підготовці майбутніх вчителів початкової школи у ЗВО України (кінець ХХ ст. та початок ХХІ ст. характеризується вивченням українськими науковцями загальних питань, осередок досліджень щодо підготовки майбутніх вчителів початкової школи за допомогою інноваційних технологій здійснено в 2017–2021 рр.); окреслено потенціал інноваційних технологій у підготовці майбутніх вчителів початкової школи у ЗВО України досліджуваного періоду в історіографії; попри певну усталеність ключових понять, в роботі піддаються теоретичному аналізу такі, як: «інновації», «технологія», «інноваційна педагогічна технологія», «застосування інноваційних педагогічних технологій», «історіографія застосування інноваційних технологій». Важливо, що авторка подає сучасне розуміння понять і в повній мірі розкриває їх.

Практичне значення результатів дослідження. Набули подальшого розвитку особливості підходів до визначення ступеня дослідженості джерел з історіографії застосування інноваційних технологій у підготовці майбутніх учителів початкової школи; визначення потенціалу історіографічних досліджень щодо застосування інноваційних технологій у підготовці майбутніх учителів початкової школи у ЗВО України. Серед переваг роботи варто вказати також на її евристичність. Погоджуємося з авторкою, що опрацьовані й систематизовані емпіричні матеріали, отримані результати відкривають нові можливості для подальших досліджень. Перспективи вивчення історіографії застосування інноваційних технологій заявлені в фіналі роботи, а саме: елективний курс «Дискусійні питання застосування інноваційних технологій у підготовці майбутніх вчителів початкової школи (історіографія дослідження)», концепція сторінки в соціальній мережі «Інстаграм» (Instagram inno_vativeview), матеріали для підготовки майбутніх учителів початкової школи, а саме: бібліографічний покажчик «Застосування інноваційних технологій у підготовці вчителів початкової школи у ЗВО» та методичні рекомендації для використання праць сучасних дослідників з проблеми застосування інноваційних технологій у практиці підготовки вчителів початкової школи.

Заявлена в темі дисертації проблема наразі є актуальною, тому оприлюднені дисертанткою 12 публікацій вважаємо важливим доповненням до

української історико-педагогічної науки. Аналіз представлено в дисертації списку наукових публікацій Бандури Лілії Романівни та ознайомлення із їх змістом (завдяки інформаційним ресурсам мережі Інтернет) дає підстави констатувати, що матеріали й результати дослідження повно й достатньою мірою відображають сутність виконаної роботи.

Загальна оцінка змісту роботи. Дисертаційна робота Бандури Лілії Романівни справляє позитивне враження. Їй властиві необхідні ознаки якісної наукової роботи:

- обґрунтованість й аргументованість основних положень;
- наукова новизна отриманих результатів;
- логічність та послідовність викладу основних результатів дослідження;
- впорядкований список джерел, що підтверджує вірогідність результатів дослідження і налічує чималу кількість (883 позиції);
- доцільно підібрані методів наукових досліджень;
- чітко сформульовані висновки, згідно з поставленими завданнями;
- позитивні результати впровадження матеріалів дисертації освітній процес закладів вищої освіти України;
- належне відображення результатів дослідження у фахових наукових часописах, апробаціях, колективних монографіях.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Дисертація містить результати авторських досліджень дисертантки. У основному тексті дисертації наявні покликання на ідеї, думки та результати досліджень інших науковців та оформлені належним чином.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження.

1. У першому розділі дисертаційної роботи проаналізовано поняттєво-категоріальний апарат дослідження, узагальнено термінологію з основних питань проблеми, запропоновано власне визначення поняття «історіографія застосування інноваційних технологій», висвітлено ступінь дослідженості проблеми та періодизацію. Водночас, вважаємо що розділ занадто громіздкий (понад 100 сторінок), і варто було б деяку інформацію упустити, або ж перенести у розділ 2.

2. Другий розділ логічно поділений на етапи, що дає змогу детально ознайомитись із особливостями кожного. Однак, варто було чіткіше окреслити особливості етапів за допомогою аналізу більшої кількості фахових видань, а саме впливу інноваційного спрямування змісту освіти на підготовку майбутніх вчителів початкової школи.

3. У дисертації звернена велика увага на опитування як здобувачів, так і викладачів щодо інноваційних технологій, їх застосування у освітньому процесі. Позаяк, доречно було зробити опитування не тільки на базі двох закладів вищої освіти, а й звернутись до інших.

4. Матеріали третього розділу насичені таблицями та рисунками, висвітлені розробки дисертантки, добре розкрита інформація про інноваційні програми, додатки, соціальні мережі та їх застосування у підготовці здобувачів. Однак, в незначній мірі розкрито особливості нейромереж, які сьогодні користуються попитом на освітньому ринку.

Загальний висновок. Дисертація Бандури Лілії Романівни «Історіографія застосування інноваційних технологій у підготовці майбутніх вчителів

початкової школи у закладах вищої освіти України (90-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.)», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, - завершена наукова праця, результати якої мають обґрунтовану наукову новизну й практичну значущість. Дисертаційна робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), а її авторка, Бандура Лілія Романівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
початкової освіти

Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Тетяна БЛИЗНЮК